

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDÓN, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

S U M A R:

Părerăa pravilistului Flechtenmacher despre advocatură, de d-l Andrei Rădulescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Nicolae Păscu Florea cu Maria I. Pirușcă. — (Lucru judecat.— Comostenitori.— Apel și opoziție în apel.

Curtea de apel din București, secțiunea II: Neamzar Mateoșanu cu Agop Hacıadurian. — (Interdicție.— Dacă soția divorțată poate cere interdicția fostului soț, în numele copiilor minori.

Tribunalul comercial Ilfov, secțiunea II: Societatea de foraj în lichidare cu H. Hoiescu. — (Societăți comerciale. — Beneficii. — Părți de fondatori.

Părerăa pravilistului Flechtenmacher despre advocatură

Intre alte lucrări rămase dela pravilistul Flechtenmacher se află și manuscrisul No. 105 din colecția Academiei Române. Acest manuscris cuprinde și un mic studiu despre advocatură¹⁾. Cu atât mai important este acest studiu cu cât la noi — după cunoștința mea — este cea dintâi încercare, în care se arată rolul corpului advocaților și modul cum trebuie îndeplinit. Din el vedem frumoasa concepție ce avea autorul despre advocatură și cât de înaltă menire îi atribuia.

Studiul pare a fi scris după 1835, poate între acest an și 1838. Prin vechimea lui, prin ideile ce conține și prin felul cum e scris va interesa desigur pe cititorii acestei reviste.

Orcât de scurt ar fi, el nu poate fi trecut cu vederea de cel ce ar vrea să studieze cândva istoricul advocaturei în România.

Sunt în el părți care, reproduse în totul, ar fi înțelese mai greu din pricina construcției frazelor; de aceea voi reșă cuprinsul în mod mai su-

mar, păstrând, pe cât va fi posibil, chiar felul de a se exprima al autorului.

* * *

Flechtenmacher mai întâiu explică sensul cuvântului *advocat*, cuvânt oarecum nou pentru acea vreme.

«Advocat — zice el — (dela *advocare* = a chema întru agiutori) procurator, este un iurist, legist, care prin graiu și prin scris să îngrijește pentru iuristice interesuri a părților implicate cu toc-mală de a lua un onorar potrivit cu ostenele sale și după convenții state». Alături de aceasta dă și următoarea explicație: «Advocat este acea întru instanță) primită sau rânduită persoană în ramul judecătoresc carele fiind poftit de cătră părțile implicate sau însărcinat prin ofițială sau particulară chiemare să înfătoșază înaintea tribunalului competent arătând mai întâiu procura san vechilimea formală încredințată de vreo instanție în puterea căruia înscriș reprezentează fața și luând încredințatoriul său cere, stăruește, întâmpină sau apără dreptățile reprezentantului său».

După ce a explicat ce este un avocat justifică necesitatea corpului advocaților prin faptul că nu toți pot să cunoască știința și aplicarea Dreptului. «De aceea dar trebuința stării advocaților este de sine neapărată».

Această stare, corp, al advocaților se găsește din vremile cele mai vechi la toate națiunile, care au ocrotit dreptul prin legi. Chiar când nu se găsește numele, i-se descoperă urmele oriunde se apără cel slab și nehartic față de cel puternic. Cu drept dar «Canțilariul d'Auguessau» în discursul său pentru neatârănarea advocatului, zice de această stare

1) Fila 36 v. — 41.

că este «o stare așa de veche ca slujba judecătorească, așa de nobilă ca virtutea, așa de trebuincioasă ca dreptatea».

În vremurile mai noi, starea advocaților a primit foarte însemnate îndreptări și în țările în care dreptatea «are desăvârșita sa tărie», ea a câștigat mare cinste nu numai în tribunale și dregătorile Statului, ci și față de popor.

Aceasta se datorește faptului că a sporit priceperea însemnătății și demnității corpului, că s'a dezvoltat simțul de cinste, folositor poporului, și a sporit silința pentru câștigarea științei Dreptului și pentru o vrednică îndeletnicire cu lucrările profesiei.

Între toate statele, primul loc, în această privință, îl ocupă Crăiia Hanovrei, unde, prin anumite legiuri publicate în 1833, s'a stabilit organizația, «rânduiala cea din lăuntru» și s'a statornicit și neatârnaarea lor față de instanțele judecătorești.

Fundamentul stării advocaților este aceeași cunoștință a Dreptului, care se cere și judecătorilor. Prin urmare, avocatul trebuie să fie un «iurist (legist) *peritia juris instructus*, supt care să înțelege că el au împlinit studiul facultății sale la o Academie». Advocății, înainte de a fi primiți în acest corp, trebuie să dea probă de «istețimea lor».

După acestea pravilistul se ocupă de *dreptățile și datorințele avocatului*. Ele se împart în două: drepturi și datorii către tribunal; drepturi și datorii față de client.

Către Tribunal, avocatul este dator să arate cinste și respect, chiar atunci când trebuie să vorbească împotriva lui — probabil se referea la cazul criticării unui act al Tribunalului sau când avea altă părere asupra unei chestiuni — «*căci cel mai sfânt așezământ din toate așezământurile omenești sânt Tribunalurile*». Prin această cinste și «respectuire» nu trebuie să se înțeleagă «o robiască supunere», nici o cerere prea supusă pentru administrarea dreptății, ci o cuviință și un respect potrivit cu postul Tribunalului, o purtare bărbătească, dar cuviincioasă față de partea protivnică și mai ales sărguința de a nu înjosii Tribunalul, făcându-l loc de arătarea patimilor și a necinștirilor; nu trebuie de asemenea să-l supere cu propuneri și pretenții, care sânt «împotrivoare dreptului legilor și a cinstii»; în sfârșit nu trebuie să privească Tribunalul ca o sală «de lotărie (coțcărie)» în care rezultatul atărnă numai de noroc.

În schimb și avocatul are *dreptul* să ceară dela Tribunal «ace răspectuire și cunoașterea sărguințelor sale, fără care el deapurarea va fi nevrednic de a împlini chemarea sa în toată întinderea-i». El este în drept să ceară ca să nu i se pue piedici în felul cum își îndeplinește meseria.

Iată ce zicea el despre libertatea și neatârnaarea avocatului:

«*Dacă stă în puterea judecătorului de a globi pe avocat pentrucă el urmează la o pricină așa și nu altmintereli, pentrucă el au ales pe calea aceasta, iar nu pe aceea, pentrucă el la un loc a contăptului său au fost prea seurt, la altul prea întins, pentrucă el au îndămnat nește mijloace iuridice, care după părerea judecătorului nu poate areă niciun rezultat prăncios, pentrucă el au cerut agiutor pentru partea sa la mai inalte instanții, care sânt pentru acei de față ca să dea curiinciosul agiutor, atuncea și sloboxenie apărării, sloboxenia stării avocatului va fi nimicită*».

Flechtenmacher însă speră că se vor stabili bune relații între advocați și instanțe, mai ales că introducându-se publicitatea judecăților, și judecătorii și advocații vor stă sub acest puternic control.

Să vedem acum *drepturile și datorile față de client*. Acestea se întemeiază pe aceleași motive pe care se reazemă toată esența și scopul slujbei avocatului, adică: *cinstea și cunoștința dreptului*. «*Amândouă trebuie să fie ai săi pururelnici tovarăși*». Din cinste urmează că avocatul trebuie să spue clientului, în mod cinstit, părerea sa asupra pricinei și să nu apere o cauză, de a cărei dreptate nu e încredințat. Dacă n'are o asemenea încredințare și totuși o apără «numai prin meșteșugul său sau prin uneltirea sa, unul ca acela esă din hotărârile cinstitii slujbi unui avocat».

Pentru aceasta avocatul are dreptul să ceară clientului să-i arate adevărul și să nu-i ascundă nicio împrejurare a pricinii.

În ce privește felul cum își îndeplinește meseria, din moment «ce nu dă sminteală la legile cele deplin lămurite sau la hotărârile date în puterea legilor», nu este răspunzător față de client, «*pentrucă rezultatul nu stă în puterea sa*». Este dator însă să fie credincios intereselor clientului, de o «credință neprihănită» în tot cursul procesului. Dacă nu păstrează această credință, dacă părtinește în mod tainic pe adversar ori îi spune tainele «tării sale», comite o deosăbită nelegiuire care se chiamă *prevaricatio*, o faptă criminală, însemnată mai ales în vremurile vechi. Această nelegiuire se poate săvârși, atât prin lucrări cât și prin nefaceri (*commitendo et omittendo*). Cele dintâi au loc când dă sfaturi părții protivnice și când spune secretele clientului, cele de al doilea când neglijează în-adins interesele acestuia.

Datoria de credință avocatul o are și după ce s'a desfăcut de client; nici atunci el nu-i slobod să destăinuiască secretele încredințate ori să treacă de partea adversarului. Dar în sfârșit despre datoriile avocatului nu se pot da «singuratece reguli» și nici nu se pot scoate din cărțile civilistilor și

criminalicești. «Cinstii și cugetului avocatului trebuie aice să rămâe cele mai alese lucrări».

Avocatul este dator să repare pagubele cauzate prin neglijența sa. Nu este răspunzător, însă pentru sfârșitul pricinii și nici chiar «pentru o greșită cunoștință a dreptului», după cum nici judecătorul nu este răspunzător pentru greșala hotărîrilor sale.

Pentru ostenele depuse și pentru întoarcerea cheltuelilor ce a făcut pentru client, are dreptul de a cere *remunerării* (honoraire). Aici pravilistul face un mic istoric al dreptului la onorar, arătând cum în Roma cea veche patronul eră dator să apere pe client în schimbul slujbelor ce acesta îi făcea. Mai târziu însă, s'a introdus obiceiul să ia o plată și chiar foarte însemnată. De aceea legea Cincia a oprit de a se mai primi plată sau daruri pentru apărarea unei pricini, dar neavând o sancțiune a rămas fără efect. Supt August, s'a reînnoit acea dispoziție, prevăzându-se ca sancțiune, «spre globirea călcării ei», o împătrită întoarcere a banilor. Nici așa nu s'a ajuns la un rezultat bun, așa că sup't Claudius, Senatul a propus să se înoiască legea și se hotări ca maximum de onorariu 1.000 de sestertii, ca la 250 galbeni. S'a desființat această dispoziție sub Nero; s'a reînființat însă sup't Traian, lămurindu-se că acel maximum se referă la întregă pricină, iar nu la «singuratele lucrări».

Cu vremea, în statele Europei «s'au siguripsit prin legi» onorariul avocaților, ceea ce este foarte drept, «fiindcă avocatul este datoriu a jâr'tvi chie-mării sale toată viața sa și aceasta este singur al său isvor de agonisire».

Cele hotărîte în legile romane pentru onorariul avocaților sânt învechite și nu mai sânt observate. Până acum, spune autorul, în pământul Moldovei s'a urmat regula că *vechilul* părții («fiindcă până acum avocații formal încă nu sânt așăzați») închee contract în care se lămurește ce are să i se dea pentru ostenele lui. Sânt oprite însă: 1^o tocmeala prin care avocatul va primi o parte a obiectului împlicinat (*pactum de quota litis*) și 2^o tocmeala ca «în cazul unei norocite eșiri a proțăsului», avocatul să mai ia o altă deosebită mulțămire (*palmarium*). Ambele tocmele sânt declarate de nule în temeiul § 1172, No. 3 «din condica țivilă».

«In Franția, Britania și Nord-America — adaogă el — avocații, au cea mai mare înrăurire, cinste și venituri foarte însemnate care câteodată covârșesc venitul celor mai mari dregători ai Statului».

Pentru viitorul profesiunii de avocat în țară, Flechtenmacher dorea ca «din fii patriei să fie anume orânduși din aceia mai însemnați cu haractir neprihănit, nemitarnic, nepărtinitori, înzăstrați cu bună știință

de legi și ispitiți în practică». Aceștia câștigând încrederea publică să li se hotărască un onorar «cuvinit și însemnat, ca să poată ridică starea de avocat, să câștige cinstea și să să facă adevărați apărători ai dreptății». Ei vor fi și niște «ingroxitori ai acolisitorilor și intriganților, care sup't mască de avocat desbracă pe părțile prigonoare și nu fac altă decât le înecură, descopere tainele împlicinaților și vânzând dreptățile lor și în sfârșit să trag profesuri fără a lua cuvinită aspră înfrânare și fără a fi supuși legiuitelor globiri».

El speră că toate abuzurile s'ar putea stărpi și rănilor s'ar tămădui prin «publicitate și verbală urmare după reglementele instrucției».

Își încheie studiul arătând când încetează relațiile dintre avocat și client, anume: 1^o prin moartea avocatului, dar nu și prin a împlicinatului; 2^o prin «oficială depărtare a avocatului din slujba sa»; 3^o prin înștiințarea făcută clientului înainte de proces; dar nu e slobod, oricând să desfacă învoiala, contra voinții clientului, ci trebuie să aibă o «pricină bine cuvântată»; între acestea se socotește și neputința de a scoate la cap procesul și prin urmare clientul ar plăti în mod zadarnic onorariul.

Ca și despre magistratură, Flechtenmacher are o înaltă idee despre advocatură, pe care o socotește ajutorul indispensabil al celei dintâi. Grație acestor două corpuri, nădăduiă că se va întronă tot mai mult domnia dreptăței, necesară în deosebi la noi. Prin mijloacele ce recomandă, are credință că se va alcătui un foarte bun corp de avocați, care vor îndeplini un mare rol pentru organizarea și regenerarea țării noastre.

Cele expuse arată cât de interesant este acest mic studiu în special pentru avocați. Și pentru a i se aprecia justa valoare, să nu se uite timpul când a fost scris. Dacă la noi corpul avocaților n'are o tradiție prea veche, cele spuse aci de Flechtenmacher alcătuiesc un punct luminos al acestei tradiții, care sperăm că va fi din ce în ce mai mult cunoscută și întregită.

Andrei Rădulescu

Judecător Trib. Ilfov.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA I.

Audiența dela 4 Noembrie 1915

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte
Nicolae Pascu Florea cu Maria I. Pirușcă

LUCRU JUDECAT.— IDENTITATE DE CAUZĂ.— ACȚIUNE ÎN REVENDICARE.— CALITATE.— MIJLOC DE APĂRARE.— ART. 1201 C. CIV.

SUCESIUNE.— COMOȘTENITORI.— APEL ȘI OPOZIȚIE ÎN APEL.— LIPSA UNORA DINTRE OPOZENȚI.— ADMITEREA OPOZIȚIEI TUTUROR.— EXCES DE PUTERE.— CASARE.— ART. 148 ȘI 149 C. CIV.

1^o Pârâțul care, într'o acțiune în revendicare

nu se prezintă să arate drepturile în virtutea cărora deține imobilul, și lasă ca acțiunea să fie admisă în contra sa, nu poate să intente, la rândul său, o nouă acțiune în revendicare în contra reclamantului câștigător, invocând de astădată o calitate care nu este decât un mijloc de apărare, ce trebuie să-l invoace în prima acțiune admisă în contra sa, iar nu o cauză nouă pe care s'ar putea fundă o nouă acțiune.

2^o Dreptul de moștenire fiind divizibil, fiecare dintre comoștenitori se judecă în justiție cu terții pentru partea sa aferentă din ereditate și nu se poate susține că oponentul absent a fost reprezentat în instanță de către comoștenitorul său prezent, deoarece nicăiri legea nu recunoaște existența unui mandat tacit între comoștenitori de a se reprezintă unii pe alții în procesele relative la averea de moștenire.

No. 613.— Casată, în urma recursului făcut de Nicolae Pascu Florea, pentru motivul al II-lea, sentința tribunalului Buzău, No. 21 din 1914, în proces cu Maria I. Pi-ruşcă.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. Florescu; d-l avocat C. Bărbulescu, pentru recurent, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat D. Moldoveanu, pentru intimati, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Violarea art. 1201 c. civ., întrucât în speță nu poate fi vorba de autoritate de lucru judecat și prin urmare tribunalul respingând acțiunea, a comis exces de putere, etc.».

Având în vedere că, prin sentința supusă recursului, tribunalul, judecând ca instanță de apel, a respins acțiunea prin care recurentul a revendicat dela intimatele în recurs patru pogoane și 14 prăjini pământ rural, ce i se cuvine în calitate de moștenitor testamentar al Mariei Pascu Florea;

Că, pentru a respinge acțiunea, tribunalul a constatat că în cauză există toate elementele autorității lucrului judecat, rezultând din cartea de judecată No. 153 din 1905, rămasă definitivă;

Având în vedere că, în ce privește obiectul, tribunalul constată că există identitate între ambele acțiuni, deși prin prima acțiune Ștefan Maria Văduva și Maria Olaru au revendicat dela recurentul de azi mai mult teren decât revendică acesta prin acțiunea de față;

Considerând că, obiectul ambelor acțiuni constând în revendicarea unui teren, cu drept cuvânt tribunalul a constatat că există identitate de obiect, chiar dacă prin acțiunea din urmă se cere mai puțin teren decât prin prima acțiune, căci terenul revendicat prin cea de

a doua acțiune a fost cuprins în cel revendicat prin prima acțiune;

Considerând că, de asemenea, există și identitate de cauză, deși prin prima acțiune, admisă prin cartea de judecată No. 153 din 1905, recurentul a fost obligat să restituie terenul anume arătat, pe care îl deține fără nici un drept, pe când prin cea de a doua acțiune recurentul revendică o parte din acel teren, pretinzând că i se cuvine în calitate de moștenitor testamentar al Mariei Pascu Florea;

Că, în adevăr, conform art. 1201 c. civ., nu se poate face o a doua acțiune bazată pe aceeași cauză pe care a fost întemeiată o primă acțiune ce a fost judecată definitiv, ceea ce însemnează că cauza acțiunii odată ce a fost dedusă de reclamant în judecată, ea nu mai poate servi de temei unei noi acțiuni între acele părți;

Că, art. 1201 c. civ., nu se opune ca acțiunea bazată pe o cauză oarecare, dacă a fost respinsă, să poată fi reînviată având de temei o altă cauză;

Considerând, însă, că, dacă pârâtul, într'o acțiune în revendicare, nu s'a prezentat să arate drepturile în virtutea cărora deține imobilul și acțiunea a fost admisă în contra sa, el nu poate să intente, la rândul său, o nouă acțiune în revendicare în contra reclamantului câștigător, invocând de astădată o calitate ce i-ar atribui dreptul de proprietate și pretinzând că, prin aceasta, cauza acțiunii sale este diferită de cauza acțiunii ce a fost admisă în contra sa, de oarece calitatea invocată prin această din urmă acțiune nu constituie decât un mijloc de apărare pe care reclamantul de acum, pârât în prima acțiune, trebuie să-l invoace în acea acțiune, iar nu o cauză nouă, pe care s'ar putea fundă o nouă acțiune;

Că reclamantul din prima acțiune a dedus în judecată, prin acțiunea sa de revendicare, toate drepturile în virtutea cărora pârâtul ar fi putut pretinde că deține imobilul ce se revendică și dacă acesta nu se prezintă să le invoace și să le dovedească în acea judecată, nu poate formă din ele cauze de noi acțiuni;

Că, prin urmare, tribunalul a făcut o justă aplicațiune a art. 1201 c. civ., când a constatat că există în cauză autoritatea lucrului judecat, rezultând din cartea de judecată No. 153 din 1905, rămasă definitivă;

Că, acest prim motiv de casare este nefundat și că să fie respins.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 148 și 149 pr. civ. și exces de putere, etc.».

Având în vedere că, se constată că acțiunea de revendicare, intentată de recurent în contra lor Ștefan Maria Văduva, Paraschiva I. Popescu și Maria I. Pirușcă, fusese admisă de judecătorul de ocol, însă, în urma apelului făcut de aceștia, care a fost respins ca nesusținut și a opoziției în apel, tribunalul a admis opoziția și apelul și, reformând în totul cartea de judecată, a respins ca nefundată acțiunea recurentului;

Având în vedere că se constată că, în ziua fixată pentru judecarea opoziției, când s'a pronunțat sentința supusă recursului, s'a prezentat numai oponenta Anica Ștefan Văduva, chemată personal și ca tutoare legală a minorilor săi copii, lipsind oponentele Maria Pirușcă, Paraschiva I. Popescu și Safta N. Frățilă Cristea; că, totuși tribunalul a admis și opoziția făcută de aceste oponente și, în consecință, a respins și față de ele acțiunea intentată de recurent;

Considerând că, întrucât oponentele Maria Pirușcă, Paraschiva Popescu și Safta N. Fr. Cristea nu s'au prezentat să-și susțină opoziția și apelul ce au făcut, cartea de judecată, prin care fusese admisă acțiunea recurentului, a rămas definitivă față de ele;

Că, nu se poate susține că oponentele absente au fost reprezentate în instanță de către comostenitorul lor prezent, de oarece nicăeri legea nu recunoaște existența unui mandat tacit între comostenitori de a se reprezenta unii pe alții în procesele relative la averea de moștenire; că, dreptul de moștenire fiind divizibil, fiecare dintre comostenitori se judecă cu terții pentru partea sa aferentă din ereditate;

Considerând că tribunalul, admitând și opoziția acestora care lipseau, în loc să o respingă ca nesusținută, a comis un exces de putere și a violat art. 148 și 149 pr. civ.;

Că, prin urmare, acest motiv de casare fiind fundat, sentința urmează să fie casată, asupra acestui punct rămânând să-și producă efectele sale legale, în ce privește celelalte puncte definitiv judecate printr'înșa.

Pentru aceste motive, respinge motivul I-ii, casează pentru motivul II.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA II.

Audiența d'ela 16 Decembrie 1915

Președintele d-lui V. Antinescu, consilier

Neamzar Mateoșanu cu Agop Hacıadurian

INTERDICȚIE. — PROVOCAREA EI. — DREPTUL ORICĂREI RUDE. — COPIL MINOR. — REPRESENTARE LEGALĂ. — DREPTUL DE A PROVOCĂ INTERDICȚIA. — ART. 435 ȘI 436 C. CIV.

INTERDICȚIE. — SOȚIE. — DIVORT. — DACĂ POSTA SOȚIE POATE PROVOCĂ INTERDICȚIA ÎN NUMELE MINORILOR EI COPIL. — ART. 435 ȘI 436 C. CIV.

1^o Legea, prin art. 436 c. civ., conferind drep-

tul de a provoca interdicțiunea oricărei rude în genere, rezultă că un copil poate să provoace interdicțiunea părintelui său, chiar atunci când s'ar găsi în stare de minoritate, fiind destul numai ca el să fie reprezentat de acea persoană care legalmente este chemată să-i completeze capacitatea.

2^o Dacă o femeie despărțită, care a pierdut calitatea de soție, nu mai poate provoca interdicțiunea fostului ei soț, ea poate totuși cere interdicțiunea în numele copiilor săi minori, deoarece legea investeste pe mamă cu exercițiul puterii părintești și deci cu dreptul de a reprezenta pe copiii săi minori, nu numai în cazul când tatăl a încetat din viață și s'a deschis tutela, dar și când acesta trăește, însă se găsește pus în imposibilitate de a-și exercita dreptul său.

No. 258. — Admis, apelul făcut de Namzar Mateoșanu ș. a. contra sentinței No. 637 din 1915, a tribunalului Ilfov, secția III, în proces cu Agop Hacıadurian.

S'au ascultat: d-l avocat Al. Ottulescu, din partea apelanților, în susținerea motivelor de apel; d-l procuror Gr. Săvescu, care a pus concluziuni pentru admiterea apelului.

Curtea,

Asupra apelului făcut, prin petiția înregistrată la No. 6442 din 1915, de către Neamzar Mateoșanu, ca tutoare, și Elena Hacıadurian, contra sentinței civile a tribunalului Ilfov, secția III, No. 637 din 1915 prin care li-s'a respins cererea de a fi pus sub interdicție Agop Hacıadurian;

Având în vedere că, din actele aflate la dosar, din cele prezentate azi în instanță de către apelantele Neamzar Mateoșanu și Elena Hacıadurian, din concluziunile orale și notele scrise depuse la acestea, precum și din concluziunile ministerului public, se constată, în fapt, că Neamzar Mateoșanu, în numele copiilor săi minor Elena, Ionel și Maria Agop Hacıadurian, a cerut tribunalului Ilfov, în luna Iulie 1914, prin petițiunea scrisă, punerea sub interdicție a lui Agop Hacıadurian, fostul ei soț, de care acum este divorțată, și tatăl minorilor;

Că, după ce tribunalul Ilfov, secția III, a fost investit cu această cerere și după ce s'a procedat la îndeplinirea formalităților prescrise de art. 440 și 442 c. civ., cerându-se avizul consiliului de familie și opiniunea medicilor competenți, Elena Hacıadurian devenind majoră a făcut și dânsa, personal, în luna Septembrie 1915, intervențiune la cererea de punere sub interdicțiune introdusă dejă de mama ei;

Că, în urmă, tribunalul, după ce a procedat și la

luarea interogatorului pârâtului Agop Hacıadurian, pronunțând sentința No. 637 din 30 Octombrie 1915, a respins cererea de punere sub interdicție;

Că, atât Nemzar Mateoșeanu cât și Elena Hacıadurian, rămânând nemulțumite pe dispozițiunile zisei sentințe, au declarat apelul de față, asupra căruia Curtea urmează a se pronunța astăzi;

Având în vedere că, în ce privește cererea principală de interdicție, introdusă de către Nemzar Mateoșeanu, fosta soție a lui Agop Hacıadurian, în numele și pentru copiii săi minori, că tribunalul, prin menționata sentință, a respins-o pe motivul că nu are calitatea de tutoare, întrucât tatăl minorilor se găsește încă în viață și tutela mamei nu se deschide decât la moartea tatălui minorilor;

Având în vedere că, în principiu, potrivit dispozițiilor art. 435 c. civ., majorele care este într-o stare obișnuită de imbecilitate, de sminteală sau de nebunie cu furie, trebuie să fie interzis, chiar și când are intervale lucide, iar conform art. 436 c. civ., orice rudă este primită a provoca interdicțiunea rudei sale, precum și unul dintre soți în privința celuilalt;

Având în vedere că, dacă, potrivit celui din urmă text, o persoană despărțită, care a pierdut calitatea de soț, nu mai poate provoca interdicțiunea fostului ei soț, nu este totuși mai puțin adevărat, că fiul poate cere interdicțiunea părintelui său și al oricărui alt ascendent de oarece o asemenea acțiune nu prezintă nimic ireverentios și legea vorbind în art. 405 de rude, nu face nici o distincțiune între rudele ascendente sau descendente ale persoanei a cărei interdicțiune se cere;

Având în vedere că, legea, prin art. 436 c. civ., conferind acest drept oricărei jude în genere, rezultă că un copil poate să provoace interdicțiunea părintelui său, chiar atunci când s'ar găsi în stare de minoritate, fiind destul numai ca el să fie reprezentat de acea persoană, care legalmente este chemată să-i completeze capacitatea;

Având în vedere că, legea investeste pe mamă cu exercițiul puterii părintești și deci cu dreptul de a reprezenta pe minorii săi copii, nu numai în cazul când tatăl a încetat din viață și se deschide tutela, dar și când acesta trăește, însă se găsește, printr-o cauză juridică, pus în imposibilitate de a-și exercita dreptul său, cum ar fi absența prevăzută de art. 124 c. civ., ori stare de interdicțiune legală sau judecătorească;

Având în vedere că, jurisprudența și doctrina asimilează cauzelor juridice de imposibilitate în care s'ar găsi tatăl și imposibilitățile de fapt, cum ar fi internarea acestuia într'un ospiciu de alienați și, cu drept cuvânt, de oarece o imposibilitate de fapt poate fi tot atât de puternică spre a face să se anihileze un drept ca și o cauză juridică;

Având în vedere că, odată stabilit acest principiu, Curtea urmează a vedea și cercetă dacă Agop Hacıadurian se găsește de fapt într'o asemenea imposibilitate;

Având în vedere că, din avizul consiliului de familie și din opinia medicilor experți G. Marinescu și Ștefănescu Zănoagă, rezultă că Agop Hacıadurian se găsește într'o stare mintală maladivă, care nu-i permite să-și conducă afacerile sale, stare care datează de mult timp;

Având în vedere că, starea numitului pacient se confirmă și prin interogatorul ce i-s'a luat la prima instanță, cât și din acela în fața Curții, când fiind întrebat asupra unor fapte din viața sa, ar trebui să răspundă fără ezitări, din contra, din răspunsurile timide și care contrazic realitatea, care ar trebui să fie clară în mintea sa; așa, fiind întrebat de câți ani este, răspunde că de 45—50, pe când în realitate are 70 ani aproximativ; nu-și dă seamă câți copii are, nu știe cum îi zice spitalului în care este internat și în care stă de un timp îndelungat; nu știe dacă vr'o dată a avut vr'o avere, deși din depunerile martorilor, ascultați cu ocazia cercetărilor preliminare făcute de parchet și dintr'un act autentic aflat la dosar, rezultă că el a fost proprietarul a două imobile situate în București;

Că, din toate aceste împrejurări și din faptul că și astăzi Agop Hacıadurian se găsește internat în spitalul Pantelimon, din cauza bolii sale mintale, după cum se constată din certificatul Eforiei Spitalelor civile, sub No. 43321 din 8 Decembre 1915, Curtea își formează convingerea că numitul pacient se află în stare de demență, deci în imposibilitatea de fapt de a-și exercita puterea părintească, ceea ce face admisibilă, în principiu, cererea făcută de Nemzar Mateoșeanu, în numele copiilor săi minori, și în neputință de a-și mai conduce afacerile, ceea ce face admisibilă punerea sa sub interdicție.

Pentru aceste motive, admite apelul, etc.

Semnați: V. Antinescu, I. Coandă, Al. Dem. Oprescu,
I. Ionescu-Dolj.

TRIBUNALUL COMERCIAL ILFOV

SECȚIUNEA II

Audiența dela 15 Decembrie 1915

Președința d-lui G. Pop-Șerbănescu, judecător de ședință

Societatea de foraj în lichidare cu C. Hoiescu

SOCIETĂȚI COMERCIALE. — PĂRȚI DE FUNDATOR. — BENE-
FICIU. — DREPTUL PURTĂTORILOR DE PĂRȚI DE FUNDATORI. —
ART. 165 C. COM.

SOCIETĂȚI COMERCIALE. — PURTĂTORI DE PĂRȚI DE FUN-
DATOR. — LICHIDARE. — DAUNE. — ART. 998 C. CIV. ȘI 165 C. COM.

1⁰ Purtătorii de părți de fondator, admiși a lua parte la beneficiile nete ale unei societăți comerciale, nefiind acționari, ci numai creditori, nu au, în principiu, dreptul de control asupra administrației societății, astfel că o societate poate decide în interesul acționarilor dizolvarea, fără ca fondatorii să se poată opune acestei deciziuni.

2⁰ Purtătorii de părți de fondator, deși nu au dreptul a cenzură deciziunile societății și a se opune lichidării pe care acționarii ar hotărî-o, ei pot totuși, atunci când lichidarea s'ar face fără vre-un interes vădit, ci numai în scopul de a li se prejudicia drepturile ce ar avea de participare la beneficii, să intenteze acțiune în daune, pe baza art. 998 c. civ.

Tribunalul,

Având în vedere opoziția făcută de Prima societate de foraj în lichidare, prin lichidatorii săi, Gh. Lazăr și Popovici, contra sentinței acestui tribunal cu No. 439 din 9 Martie 1915;

Considerând că, prin zisa sentință, atacată prin opoziția de față, se admite acțiunea reclamantului C. Hoiescu, intentată prin petiția înregistrată la No. 2533 din 1913 și se obligă pârâta — Prima societate de foraj — să plătească valoarea a 375 părți de fondator și anual suma de 75.000 lei, cu 200 lei cheltuieli de judecată;

Având în vedere că reclamantul, prin concluziile orale și scrise, a cerut respingerea opoziției, susținând că oponenta i-a pricinuit daune, atât prin decizia de dizolvare anticipată a societății, cât și prin diferitele deciziuni anterioare, prin cari a fost lipsit de beneficiile ce i s'ar fi cuvenit în baza părților de fondator, dacă nu s'ar fi făcut amortizările capitalului în chip dăunător lui;

Având în vedere că, prin acțiune, reclamantul C. Hoiescu a cerut ca — Societatea de foraj — să fie obligată la plata sumei de 75.000 lei, valoarea a 375 părți de fondator — socotite a 200 lei fiecare parte —

pentru prejudiciul suferit prin dizolvarea anticipată a societății în fraudă drepturilor sale, în mod abuziv și fără nici un interes legitim, iar prin sentința opozată examinându-se numai cererea de daune pentru faptul arătat în acțiune, tribunalul are a cercetă numai cererea de daune pentru acest fapt, înlăturând capătul de cerere, dezvoltat în ședința de judecare a opoziției și necerut prin acțiune, relativ la daunele cauzate de pârâta, prin felul cum s'au făcut, prin diferitele deciziuni ale adunărilor generale, amortizările capitalului societății;

Având în vedere că, este necontestat de părți, și se face dovada și prin sentința tribunalului No. 693 din 1915, că reclamantul este proprietarul a 375 părți de fondator al Primei soc. de foraj, iar din *Monitorul Oficial* No. 40 și 173 din 1913, se constată că adunarea generală a acestei societăți, în ședința dela 20 Octombrie 1913, a decis lichidarea societății;

Având în vedere că, astfel cum este circumscrisă discuțiunea, numai cu privire la cererea de daune, pentru faptul că s'a lichidat societatea în dauna reclamantului, și fără nici un interes legitim, pârâta — Societatea de foraj — se opune acțiunii reclamantului, obiectând că: 1⁰ în principal, reclamantul nefiind un asociat, ci numai purtător de părți de fondator, deci un simplu creditor la beneficiile societății, după sistemul legiurei noastre comerciale (art. 165 c. com.) nu are dreptul să conteste și să se opui deciziunilor adunărilor generale cari stabilesc cota beneficiilor sau hotărâsc lichidarea societății; astfel că, cererea lui C. Hoiescu, purtător de părți de fondator, tinzând a cenzură decizia adunării generale a societății prin care se hotărâ lichidarea, este inadmisibilă — cu atât mai mult cu cât, prin art. 6 din statutele societății și art. 7 din actul constitutiv, s'a convenit restricțiunea categorică purtătorilor de părți de fondator, de a nu se amestecă în administrarea societății; 2⁰ în al doilea rând, acțiunea este neîntemeiată, de oarece, în fapt, nu se face dovadă că lichidarea societății s'a făcut cu fraudă drepturilor reclamantului și fără nici un interes legitim;

Având în vedere că, purtătorii de părți de fondator, admiși a lua parte la beneficiile nete ale societății, nefiind acționari, ci numai creditori, nu au în principiu dreptul de control asupra administrației societății, astfel că o societate poate decide, în interesul acționa-

rilor, dizolvarea, fără ca fondatorii să se poată opune acestei deciziuni;

Considerând însă, că drepturile aparținând persoanelor fizice sau juridice, nu sunt absolute, astfel că atunci când exercițiul acestui drept nu se face în vr'un scop legitim, ci cu intențiunea de a cauza prejudiciu terțelor persoane, titularul comite un abuz de drept, de care poate fi făcut răspunzător;

Că, așa fiind, purtătorul de părți de fondator, deși în principiu n'are dreptul să cenzureze deciziunile societății, el fiind creditor al societății, prin aceasta între el și acționari se stabilește o legătură contractuală, în virtutea căreia societatea, deși stăpână să voteze lichidarea, nu ar putea-o face, fără a-și angaja responsabilitatea față de fondatori, în cazul când lichidarea s'ar face fără vr'un interes vădit, ci numai în scopul de a se prejudicia drepturile acestora; astfel că cererea de daune a purtătorilor de părți de fondator urmează să fie primită, când dizolvarea societății s'a făcut în scopul de a se debarasa acționarii de obligațiunea de a-i face să participe la beneficii, și aceasta în virtutea art. 998 c. civ., după care, fiecare e dator să repare prejudiciul cauzat altuia prin greșeala sa; iar judecătorii de fond sunt chemați să examineze și să aprecieze dacă împrejurările de fapt au fost de natură să determine lichidarea societății în interesul acționarilor, sau această măsură nu este decât o simplă convență pentru a prejudicia pe fondatori în drepturile lor de a lua parte la beneficii;

Având în vedere că reclamantul, în susținerea acțiunii sale, invoacă, pentru a dovedi că dizolvarea societății de foraj s'a făcut în scopul de a se înlătură purtătorii de părți de fondator dela beneficiile convenite, următoarele împrejurări de fapt: 1^o societatea nu a avut pierderi, ci numai câștiguri, cari au fost absorbite în folosul acționarilor, prin amortizările exagerate ce s'au făcut; 2^o societatea fără motiv legitim și-a vândut atelierul din Ploești, societății «Creditului Petrolifer», ci numai să poată justifica, mai târziu la 20 Octombrie 1914, dizolvarea societății pe acest motiv: că s'a vândut cea mai mare parte din activ; 3^o că societatea de foraj deși a fost în formă dizolvată însă de fapt, lichidarea făcându-se în scopul de a înlătură pe fondatori, acționarii au trecut într'o nouă societate «Carpatia», formată din acelaș capital cu aceiaș acționari;

Considerând că, în ce privește prima obiecțiune a

reclamantului, că s'au făcut amortizări exagerate, se constată din bilanțurile societății de foraj că în timp de 6 ani, s'a întrebuințat pentru amortizări aproximativ suma de 200.000 lei la un capital de 750.000 lei, adică $\frac{1}{4}$ din capital, neputându-se ține seamă de amortizarea sumei de 192.000 lei, făcută în 1911, de oarece aceste amortizări nu s'au făcut din beneficiu, ci din capital, care a fost redus dela 750.000 lei la 500.000; că, așa fiind, ținându-se în seamă că o societate mai ales în felul celei de foraj, se cere să-și consolideze dela început bazele întreprinderii prin amortizări asupra capitalului și rezerve, care în mod obișnuit sunt de 10% asupra capitalului, întrebuințarea beneficiilor pentru amortizări neîntrecând această cotă, după cum se constată din bilanțuri, nu se poate susține că s'au făcut amortizări exagerate și nu se poate trage din acest fapt concluzia că deciziunile adunărilor generale sunt luate cu tendința de a înlătură pe fondatori dela participarea beneficiilor;

Având în vedere că, nici vânzarea atelierului din Ploești către Creditul Petrolifer, nu este un element suficient să facă convingerea că în intenția societății de foraj a fost înlăturarea fondatorilor, iar afirmațiunea, că societatea de foraj s'ar fi constituit într'o alta cu denumirea de «Carpatia», nu este dovedită, căci din controlul actelor constitutive ale ambelor societăți nu rezultă aceasta;

Având în vedere că, din aceste împrejurări de fapt, invocate de reclamant, în sprijinul acțiunii sale, nefăcându-se dovada că pârâta — Soc. de foraj — a decis lichidarea în scopul de a-l înlătură dela beneficii și fără nici un interes legitim, faptul ce rezultă din bilanțurile de întrebuințare a beneficiilor, și anume; că în timp de cinci ani (1907—1911) societatea nu a dat nici un beneficiu net, ci numai în al șaselea an, un dividend de 5% acționarilor, învederează că întreprinderea nu eră rentabilă, și această lipsă de beneficiu a fost de natură să determine pe acționari să decidă în interesul lor lichidarea unei asemenea societăți;

Că, așa fiind, societatea de foraj, având un interes legitim de a lichida, acțiunea reclamantului cată a fi respinsă ca neîntemeiată

Având în vedere și cererea de cheltueli de judecată; Văzând și art. 140 pr. civ.;

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător Gh. Pop-Șerbănescu, admite opoziția, etc.

Semnații: Gh. Popp-Șerbănescu, St. Stanovici.